

Vastaus kirjalliseen kysymykseen kieltenopetuksen edistämisestä

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Eeva-Johanna Elorannan /sd näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 175/2025 vp:

Miten hallitus aikoo edistää kieltenopiskelua varmistaakseen kansallisen kielivaroannon vahvistumisen ja kieltenopiskelun yhdenvertaisuuden?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaisesti hallitus tukee ja kannattaa kieltenopetusta laajasti. Hallitusohjelmaan sisältyy kirjaukset kieltenopetuksen ja -opiskelun varhaistamisesta, laajentamisesta ja monipuolistamisesta, kotoperäisten kielten aseman vahvistamisesta sekä kansalliskielistrategian toimeenpanoon liittyvät toimet.

Lasten kieltenoppimista halutaan tukea eri tavoin. Hallitusohjelmassa mainittuja toimia ovat esimerkiksi kielikylpytoiminnan vahvistaminen, englanninkielisten varhaiskasvatuspaikkojen lisääminen sekä kotoutujien varhaiskasvatukseen osallistumismahdollisuuksien parantaminen. Tarkoituksena on edistää vieraskielisten lasten kiinnittymistä myös ruotsinkieliseen varhaiskasvatukseen ja koulutukseen.

Hallitus on vahvistanut esimerkiksi varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen kielikylpytoimintaa ja kaksikielistä opetusta valtionavustuksilla myös osoittamalla tarkoitukseen lisärahoitusta (470 000 e vuonna 2024).

Ministeriön toimeksiantona Soveltavan kielentutkimuksen keskus Jyväskylän yliopistosta toteutti selvityksen englanninkielisestä varhaiskasvatuksesta sekä esi- ja perusopetuksesta. Selvityksessä ei tullut esille sellaisia esteitä englanninkielisen varhaiskasvatuksen tai esi- ja perusopetuksen laajentamiselle, jotka suoraan edellyttäisivät lainsäädännön uudistamista. Koetut ja todelliset esteet ovat tyypillisesti toimintakulttuureihin ja käytänteisiin liittyviä (mm. käsitteiden linjakuus ja opintopolun jatkuvuus), minkä vuoksi niiden ratkaiseminen edellyttää jatkuvaa strategista yhteistyötä paikallisesti, alueellisesti ja kansallisesti.

Toisen kotimaisen kielen lisäviikkotunti B1-kielenä perusopetuksessa astui voimaan syksyllä 2024. Opetushallitus koostaa parhaillaan toisen kotimaisen kielen opetuksen kehittämisohjelman (2022–2024) tuloksia ja niiden pohjalta katsotaan jatkotoimenpiteitä.

On selvitetty, että kielten opiskelussa on tunnistettavissa merkittävää alueellista vaihtelua. Opetushallituksen tilastojen mukaan vähintään kolmea kieltä opiskelleiden vuosiluokkien 7–9 oppi-

laiden osuus oli lukuvuonna 2023/24 Uudellamaalla 26 % ja Pirkanmaalla 21 %, mutta Kainuussa, Etelä-Savossa ja Etelä-Pohjanmaalla vähintään kolmea kieltä opiskelee noin 7 % oppilaista.

Suomessa opetuksen ja koulutuksen järjestäjillä eli käytännössä kunnilla on erittäin suuri vastuu siitä, että kielivalikoima on opetuksessa ja koulutuksessa kattava. Olennaista on myös varmistaa, että oppilailla on mahdollisuus johdonmukaiseen kielipolkuun läpi opintojen.

Lukiokoulutuksessa englanti on säilyttänyt asemansa suosituimpana vieraana kielenä. Muiden kielten opiskelu on vähentynyt ja vieraiden kielten opetuksen saatavuus vaihtelee koulutuksen järjestäjittäin. Ylioppilastutkinnossa saksan, ranskan ja venäjän lyhyen oppimäärän kokeeseen ilmoittautuneiden määrät ovat laskeneet. Myös toisen kotimaisen kielen ylioppilaskokeeseen ilmoittautuneiden määrät ja osaaminen ovat laskeneet sen jälkeen, kun toisen kotimaisen kielen pakollisuus poistettiin ylioppilastutkinnosta vuonna 2004. Korkeakoulujen opiskelijavalintojen todistushaun pisteytys muuttuu vuoden 2026 alusta. Kieliaineiden pistemääriä on kasvatettu. Muutoksen vaikutukset lukiodien ainevalintoihin ja ylioppilastutkinnon kokeisiin osallistumiseen näkyvät tulevina vuosina.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt kieliin painottuvan valtakunnallisen kehittämistehävän Helsingin Suomalaiselle Yhteiskoululle, joka on vetänyt kieltenopetuksen LUKKI-verkostoa. Hallitus on vuosina 2023-24 myöntänyt Opetushallitukselle määrärahan suullisen kielitaidon, lukiodiplomien ja puheviestintätaitojen päättöarviointiin LUDOS-palvelun. Ylioppilastutkintolautakunta on käynnistänyt toisen kotimaisen ja vieraan kielen kokeiden suullisen kokeen valmistelun.

Vieraiden kielten opinnot ovat osa ammatillisten perustutkintojen yhteisiä tutkinnon osia. Opetus- ja kulttuuriministeriö on valtionavustuksin tukenut kotimaisten kielten opetuksen sekä englanninkielisen opetuksen kehittämistä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö antoi toimeksiannon Nuorten Akatemialle, joka järjesti lasten ja nuorten kuulemisen kieltenopetuksesta syksyn 2024 ja talven 2025 aikana. Kuulemisen tavoitteena oli kartoittaa lasten ja nuorten näkemyksiä kieltenopiskelusta, kielitaidon koetusta tarpeellisuudesta sekä keinoja vahvistaa lasten ja nuorten motivaatiota tehdä monipuolisia kielivalintoja. Lasten ja nuorten kuulemisen tuloksena selvisi, että kuulemiseen osallistuneet nuoret suhtautuvat myönteisesti kieltenopiskeluun ja haluavat opiskella monia eri kieliä. Kouluihin toivottiin myös nykyistä laajempaa kielivalikoimaa. Suullista kielitaitoa pidetään tärkeänä. Kieltenopiskelun esteenä nuoret kokivat sen kuormittavuuden, opiskeluun kuluvan ajan sekä valinnaisien kielten oppituntien ajankohtaa lukujärjestyksessä.

Suomen väestökehitys, käytännössä lasten määrän väheneminen, asettaa yhden selkeän haasteen sekä opetuksen ja koulutuksen järjestämiselle. Ikäluokkien pienenemisellä on yhteys valinnaisuusmahdollisuuksiin, ja opiskelijamäärien pieneneminen voi näkyä esimerkiksi valinnaisten kielten vaihtoehtojen kaventumisena. Tilanne haastaa opetuksen järjestäjiä ja kuntia, jotka opetusta tarjoavat. Jatkossa on yhä vaikeampaa varmistaa kielten opettajille riittävä määrä opetustunteja niissä kunnissa, joissa oppilasmäärät vähenevät.

Jo nykyisin osa kunnista ja opetuksen järjestäjistä on järjestänyt valinnaisten kielten opetusta etäyhteyksiä hyödyntäen. Parhailleen Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Karvi on toteuttamassa opetus- ja kulttuuriministeriön toimeksiannosta kehittävää arviointia etäyhteyksiä hyödyntävän opetuksen nykytilasta.

Arviointia hyödynnetään työryhmässä, jonka tehtävänä on tehdä ehdotuksia perusopetuksen kehittämiseksi vastaamaan väestökehityksen muutoksia. Etäyhteyksiä hyödyntävällä opetuksella voidaan parhaimmillaan vahvistaa ja täydentää kieltenopetuksen valikoimaa. Arvioinnin myötä tuleamme saamaan lisätietoa siihen liittyvistä kysymyksistä, haasteista ja tulevista kehittämistarpeista.

Väestökehityksen haasteita perusopetuksen järjestämiselle käsitellään erillisessä työryhmässä, joka tulee antamaan näkemyksensä kehittämisen suunnista alkuvuonna 2026.

Helsingissä 12.6.2025

Opetusministeri Anders Adlercreutz

VN/16193/2025-OKM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: